

«ВОДНІ БІОРЕСУРСИ» ЯК ТЕРМІН У ПРИРОДОРЕСУРСНОМУ ЗАКОНОДАВСТВІ

К.Г. ГРИЩЕНКО, аспірант

кафедри аграрного, земельного та екологічного права
імені академіка В.З. Янчука

(науковий керівник – доктор юридичних наук, професор В.М. Єрмоленко),
Національний університет біоресурсів і природокористування України
E-mail: hryshchenko.k@gmail.com

Анотація. У статті досліджено еволюцію термінів, що окреслювали та окреслюють фундамент рибного господарства та спеціальних товарних рибних господарств. Виявлено, що законодавець з метою позначення фундаменту використовував терміни «водні живі ресурси», «водні живі ресурси загальнодержавного значення», «рибні ресурси», «живі об'єкти рибного господарства», «туводні види водних живих ресурсів», «водні біоресурси». Використовуючи аналітичний метод, за допомогою порівняння термінів у хронологічному порядку виявлено несистемне їх використання у природоресурсному законодавстві України. Оперуючи формально-правовим методом виокремлено основну ознаку водних біоресурсів.

Ключові слова: рибне господарство, водні біоресурси, водні живі ресурси, рибні ресурси, спеціальне товарне рибне господарство, режим рибогосподарської експлуатації водного об'єкта

Актуальність.

У сучасному світі через забруднення навколишнього природного середовища, неправильне поводження з природними ресурсами та інші чинники, суспільство постало перед загрозою знищення деяких видів природних ресурсів. Україна не є виключенням. Оцінюючи ризики та реагуючи на застереження науковців, у законодавстві України поряд з використанням та вилученням природних ресурсів почала звертатися увага й на їх відтворення. Однією з таких галузей є рибне гос-

подарство, про значимість якого у відтворенні наголошував В.М. Єрмоленко (Єрмоленко, 2010: 358).

Відповідно до чинного законодавства України рибне господарство – це галузь економіки, завданнями якої є вивчення, охорона, відтворення, вирощування, використання водних біоресурсів, їх вилучення (добування, вилов, збирання), реалізація та переробка з метою одержання харчової, технічної, кормової, медичної та іншої продукції, а також забезпечення безпеки мореплавства суден флоту рибної промисловості («Про рибне господарство...», 2011).

Розвиваючи напрям відтворення водних біоресурсів законодавець закріпив у законодавстві України декілька шляхів відтворення та, крім того, діяльність у режимі рибогосподарської експлуатації водного об'єкта (далі – Режим), яка сприяє відтворенню. Діяльність у такому Режимі здійснюють спеціальні товарні рибні господарства (далі – СТРГ).

Відповідно до Інструкції про порядок здійснення штучного розведення, вирощування риби, інших водних живих ресурсів та їх використання в спеціальних товарних рибних господарствах («Інструкція про порядок здійснення штучного розведення...», 2008) (далі – Інструкція) СТРГ – це суб'єкт господарської діяльності, основною метою якого є підвищення рибопродуктивності рибогосподарського водного об'єкта шляхом штучного відтворення живих ресурсів, а також шляхом збереження та раціонального використання цінних тваринних видів водних живих ресурсів.

Як можна побачити із усього вищевказаного саме водні біоресурси є фундаментом рибного господарства та СТРГ. Проте, залишається відкритим питання, що саме мається на увазі під терміном «водні біоресурси».

Аналіз останніх досліджень та публікацій.

Загалом правовому регулюванню рибного господарства приділили увагу у своїх працях О.В. Буткевич, Т.В. Григор'єва, В.М. Єрмоленко, Т.О. Коваленко, М.В. Краснова, Ю.І. Кудріна, С.І. Марченко, Т.С. Новак, Л.О. Святченко, Т.О. Третяк, Р.І. Шабанов, Ю.В. Шовкун та інші.

Термін «водні біоресурси» та інші синонімічні конструкції, які містяться у законодавстві України, вивчалися

вченими-правниками як окремі питання у дослідженнях інших тем. Відтак, можна виділити окремі наукові підходи до визначення водних живих ресурсів (далі – ВЖР): як об'єкт правової охорони, використання та відтворення (Т.В. Григор'єва); як основа здійснення рибальства (Ю.І. Кудріна); як об'єкт правовідносин у сфері рибництва (Ю.В. Шовкун).

Незважаючи на те, що водні біоресурси частково досліджувалися науковцями, вони залишаються не дослідженими як юридичний термін. Дослідження й удосконалення понятійно-термінологічного апарату природоресурсного законодавства є актуальним не лише для розвитку права в Україні, але і для удосконалення правового регулювання відповідних відносин, правозастосування.

Метою статті є з'ясування змісту юридико-лексичної конструкції «водні біоресурси».

Результати.

Відповідно до ст. 5 Закону України «Про охорону навколишнього природного середовища» («Про охорону навколишнього природного середовища», 1991) державній охороні і використанню на території України підлягають природні ресурси, зокрема тваринний світ, як залучені в господарський обіг, так і невикористовувані в економіці в цей період.

Із аналізу ст. 3 Закону України «Про тваринний світ» («Про тваринний світ», 2001) можна дійти висновку, що хребетні (риба та інші) і безхребетні (членистоногі, молюски, голкошкірі та інші) в усьому їх видовому і популяційному різноманітті та на всіх стадіях розвитку (ембріони, яйця, лялечки тощо), які перебувають у стані природної волі,

утримуються у напіввільних умовах чи в неволі, відносяться до диких тварин, які є об'єктами тваринного світу.

Проте у вищезазначеному Законі відсутній узагальнюючий термін, який би об'єднував риб та безхребетних в усьому їх видовому і популяційному різноманітті та на всіх стадіях розвитку.

У 2003 р. Законом України «Про рибу, інші водні живі ресурси та харчову продукцію з них» («Про рибу, інші водні живі ресурси ...», 2003) у понятійно-термінологічний апарат природоресурсного законодавства було вперше введено термін «водні біоресурси», проте він не користувався популярністю до другої спроби закріпити його у законодавстві України.

До моменту введення терміну «водні біоресурси» у нормативно-правових актах України активно використовувалися такі терміни як ВЖР, «ВЖР загальнодержавного значення», «рибні ресурси», «живі об'єкти рибного господарства», «туводні види водних живих ресурсів».

Т.В. Григор'єва у своїй монографії зазначала, що в чинних нормативно-правових актах, які регулюють суспільні відносини по використанню, відтворенню й охороні тваринного світу та його складової – ВЖР, не існує єдиного поняття ВЖР (Григор'єва, 2011: 11). З огляду на це вона запропонувала ввести у законодавство України єдине юридичне поняття ВЖР, під яким слід розуміти сукупність водних живих організмів (риб, водних тварин та інших водних організмів), які постійно або на окремих стадіях свого розвитку перебувають у воді, знаходяться при цьому в стані природної волі, напіввільних умовах чи неволі, можуть бути об'єктами використання в межах державної юрисдикції (Григор'єва, 2011: 19).

Для формування власного висновку проаналізуємо закріплені законодавством України терміни та їх дефініції у хронологічному порядку.

У 1992 р. законодавець визначає коло об'єктів правовідносин у сфері рибного господарства, проте не надає їм узагальнюючої «назви». Знайти цьому підтвердження ми можемо, наприклад, у постанові Кабінету Міністрів України «Про посилення охорони запасів цінних видів риб, морських ссавців, водних безхребетних і водних рослин» («Про посилення охорони запасів цінних видів риб...», 1992).

Наступного року в законодавство незалежної України вводиться термін «рибні ресурси» («Інструкція про порядок видачі дозволів...», 1993). До них відносять риб, морських ссавців, водних безхребетних і водні рослини. Отже, загалом було віднесено усі об'єкти у сфері рибного господарства, що охоронялися державою відповідно до вище згаданої постанови Кабінету Міністрів України.

Трохи згодом, у 1995 р., законодавець окрім терміну «рибні ресурси» вводить термін «живі об'єкти рибного господарства» – це рибні запаси та інші об'єкти водного промислу (круглороті, морські ссавці, водні безхребетні, наземні безхребетні у водній стадії розвитку, водорості, вищі водні рослини), які використовуються в процесі ведення рибного господарства і здійснення рибальства («Інструкція про порядок установлення та розподілу лімітів...», 1995). Тобто, було здійснено спробу деталізації об'єктів, на яких поширює свою дію рибне господарство, проте таким чином було розширено їх перелік.

Вже наступного року у природоресурсному законодавстві, а саме в Тимчасовому порядку ведення рибного господарства і здійснення рибальства

(«Тимчасовий порядок ведення...», 1996), починає використовуватися ще один синонімічний термін ВЖР, який визначається як сукупність водних організмів, життя яких неможливе без перебування (знаходження) у воді. До ВЖР відносять: прісноводних, морських, анадромних риб на всіх стадіях розвитку; круглоротих; морських ссавців; водних безхребетних, у тому числі моллюсків головоногих, черевоногих, двостулкових; ракоподібних, черв'яків, голкошкірих, губки, кишковопорожнинних, наземних безхребетних у водній стадії розвитку, інших водних тварин; водорості, вищі водні рослини. Отже, у цьому визначенні ми спостерігаємо також деталізацію шляхом розширення переліку об'єктів.

Аналогічну дефініцію терміну ВЖР згодом закріпили у Порядку здійснення любительського і спортивного рибальства («Порядок здійснення любительського і спортивного рибальства», 1998), Правилах любительського і спортивного рибальства («Правилах любительського і спортивного рибальства», 1999), Інструкції («Інструкція про порядок здійснення штучного розведення...», 2008) тощо.

Цікавим є те, що поряд із терміном ВЖР у Тимчасовому порядку ведення рибного господарства і здійснення рибальства («Тимчасовий порядок ведення...», 1996) вводиться також термін «ВЖР загальнодержавного значення», який визначається як усі ВЖР, які перебувають у стані природної волі за межами штучно створених рибницьких водойм чи споруд, а також ізольованих рибогосподарських водойм, що використовуються для одержання продукції товарного рибництва. Порівнявши дві дефініції, закріплені в одному нормативно-правовому акті, можна дійти висновку, що всі перераховані у дефініції ВЖР об'єкти є ВЖР загальнодержавного значення, якщо перебувають у

стані природної волі. Отже, можна дійти висновку, що поняття ВЖР та «ВЖР загальнодержавного значення» співвідносяться як загальне та особливе.

У 1998 р. в Інструкції про порядок здійснення штучного розведення, вирощування водних живих ресурсів та їх використання («Інструкція про порядок здійснення штучного розведення...», 1998) надається визначення терміну «туводні види ВЖР» – види ВЖР – представники місцевої фауни, які перебували (перебувають) у рибогосподарському водному об'єкті до початку їх спеціального використання, зокрема – штучного розведення, вирощування та використання. З аналізу всіх вищезазначених дефініцій, доходимо до висновку, що термін «туводні види ВЖР» є вузьким у порівнянні з «ВЖР», «рибні ресурси» тощо.

У свою чергу, як зазначалося раніше, у 2003 р. Закон України «Про рибу, інші водні живі ресурси та харчову продукцію з них» («Про рибу, інші водні живі ресурси...», 2003) у ст. 1 закріпив визначення терміну «риба та інші водні живі ресурси (водні біоресурси)» як сукупності водних організмів (гідробіонтів), життя яких неможливе без перебування (знаходження) у воді. До водних біоресурсів цей Закон відніс: прісноводних, морських, анадромних та катадромних риб на всіх стадіях розвитку, круглоротих, водних безхребетних, у тому числі моллюсків, ракоподібних, черви, голкошкірих, губки, у тому числі моллюсків, кишковопорожнинних, наземних безхребетних у водній стадії розвитку, головоногих, водорості та інші водні рослини.

Проте, не дивлячись на введення у лютому 2003 р. в понятійно-термінологічний апарат законодавства вищезазначеного терміну, законодавець продовжує активно використовувати термін ВЖР. Наприклад, при визначенні лімітів використання водних живих ресурсів

загальнодержавного значення у 2004 р. («Про затвердження лімітів використання...», 2003) та визначені основних завдань та повноважень Державного комітету рибного господарства України у Положенні про Державний комітет рибного господарства України («Положення про Державний комітет рибного господарства України», 2007).

Іншим яскравим прикладом вищенаведеної обставини є використання Інструкцією (2008 р.) словосполучення ВЖР у дефініції терміну СТРГ.

У 2011 р. законодавець робить другу спробу ввести у понятійно-термінологічний апарат природоресурсного законодавства України термін «водні біоресурси». Відповідно до ст. 1 Закону України «Про рибне господарство, промислове рибальство та охорону водних біоресурсів» («Про рибне господарство, промислове рибальство та охорону водних біоресурсів», 2011) водні біоресурси (водні біологічні ресурси) визначаються як сукупність водних організмів (гідробіонтів), життя яких неможливе без перебування (знаходження) у воді. До водних біоресурсів належать прісноводні, морські, анадромні та катадромні риби на всіх стадіях розвитку, крутлороти, водні безхребетні, у тому числі моллюски, ракоподібні, черви, голкошкіри, губки, кишковопорожнинні, наземні безхребетні у водній стадії розвитку, водорості та інші водні рослини.

Отже, порівнявши дефініції закріплені Законом України «Про рибу, інші водні живі ресурси та харчову продукцію з них» та Законом України «Про рибне господарство, промислове рибальство та охорону водних біоресурсів», можна дійти висновку, що за 8 років у підході до визначення терміну «водні біоресурси» змінилося лише виключення з переліку головоногих (каракатиці, восьминоги, кальмари тощо).

Також, законодавець під час ухвалення Закону України «Про рибне господарство, промислове рибальство та охорону водних біоресурсів» пішов трохи далі в упорядкуванні терміну «водні біоресурси» та у ст. 12 закріпив, що до них належать:

- водні біоресурси, які перебувають в умовах природної волі внутрішніх морських вод, територіального моря, континентального шельфу, виключної (морської) економічної зони, транскордонних вод та внутрішніх рибогосподарських водних об'єктів (їх частин), розташованих на території більш як однієї області та у водах за межами юрисдикції України;
- водні біоресурси, які перебувають у водних об'єктах у межах територій природно-заповідного фонду загальнодержавного значення, а також види, занесені до Червоної книги України.

Після прийняття у 2011 р. цього Закону, Концепція Державної цільової економічної програми розвитку рибного господарства на 2012–2016 рр. («Концепція Державної цільової економічної програми розвитку...», 2011) ще оперує словосполученням «риба та інші ВЖР», а Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони, ратифікована Україною 16 вересня 2014 р. – «рибні запаси» («Про ратифікацію Угоди про асоціацію...», 2014).

Надалі випадків вживання інших термінів, окрім «водні біоресурси», у нормативно-правових актах, які визначають основні засади діяльності та державного регулювання в галузі рибного господарства, не виявлено.

Враховуючи досить значну кількість синонімічних термінів, у юридичній до-

відничковій літературі пропонується наукова класифікація водних біоресурсів:

- як загальне родове поняття: усі риби, що населяють водойми України й континентального шельфу; водні тварини; водні рослини в тих же водоймах;
- залежно від біологічних властивостей (форми тіла, розмірів, структури тканини, біохімічного складу): риби; круглороті (міноги та міксини); водні безхребетні; морські ссавці; вищі водні рослини та інші водорості;
- залежно від середовищних ознак, які вказують на стан існування стосовно навколишнього природного середовища: морські; морські прибережні; озерні; річні та інші;
- за цілями використання: промислові; любительські; спортивні (Велика Українська Юридична Енциклопедія, 2016: 120–121).

Враховуючи, що формування законодавства незалежної України, що визначає основні засади діяльності та державного регулювання в галузі рибного господарства, відбувалось понад чверть сторіччя, можна зробити лише припущення, що така кількість синонімічних термінів відображає поширену на той час у суспільстві термінологію. Проте така ситуація для юридичної термінології у будь-якому випадку є неприпустимою.

Прийняття спеціального Закону України «Про рибне господарство, промислове рибальство та охорону водних біоресурсів» мало стати підставою для приведення у відповідність усіх нормативно-правових актів, які набули чинності до 08 липня 2011 р., у тому числі й Інструкції.

Відповідно до дефініції терміну «Режим» закріпленої в Інструкції у цьому документі встановлюється сукупності вимог, умов та заходів щодо обсягів робіт з відтворення ВЖР.

Окрім цього, відповідно до додатку 2 Інструкції, пунктом 10 Режиму визначаються обсяги вселення ВЖР.

При порівнянні дефініцій закріплених у Законі України «Про рибне господарство, промислове рибальство та охорону водних біоресурсів» та Інструкції виявлено, що:

- під сферу дії рибного господарства, відповідно до вказаного Закону, не підпадають морські ссавці. Проте на них поширює свою дію Інструкція та вона надає можливість їх вселяти, вилучати.
- Інструкція не надає можливості вселяти та вилучати катадромних риб (види риб, які відтворюються у морі та здійснюють нагул у прісних водах), проте вищезазначений Закон свою дію на них поширює.

Отже, залишається незрозумілим як будуть діяти уповноважені державні органи, наприклад, у разі подання користувачем на погодження Режиму в якому буде передбачено вселення морських ссавців.

Висновки і перспективи.

З вищезазначеного можна зробити такі висновки:

- водні біоресурси відносяться до природних ресурсів, тваринного світу;
- із аналізу всіх наведених у статті дефініцій можна дійти висновку, що головною ознакою водних біоресурсів є те, що їх життя неможливе без перебування (знаходження) у воді;
- із самого досягнення Україною незалежності законодавець регулярно приділяв увагу терміну «водні біоресурси» та його синонімам. Проте, надмірна «увага» призвела до існування декількох синонімічних термінів одночасно. На цей час є чинними терміни «водні біоресурси» («Про

- рибне господарство, промислове рибальство...», 2011, «Про рибу, інші водні живі ресурси...», 2003) та «ВЖР» («Інструкція про порядок здійснення штучного розведення...», 2008, «Порядок здійснення...», 1998, «Правила любительського і спортивного рибальства», 1999), які мають між собою відмінності;
- наявність у законодавстві України синонімічних термінів з різними дефініціями є неприпустимим не лише з точки зору теорії, але й з точки зору правозастосування. Їх існування у одному й тому ж виді правовідносин призводить до плутанини на етапі правозастосування. Отже, існує необхідність упорядкування понятійно-термінологічного апарату природоресурсного законодавства;
  - враховуючи значні відмінності між біологічними властивостями риб та морських ссавців, а також діяльність на території України, окрім центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері рибного господарства, ще й центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування і реалізацію державної політики у сфері охорони навколишнього природного середовища та екологічної безпеки, вважаємо доцільним їх виключення з переліку об'єктів, на яких поширює свою дію рибне господарство. Отже, варто було б чинне законодавство України привести у відповідність до дефініції терміну «водні біоресурси» закріпленої Законом України «Про рибне господарство, промислове рибальство та охорону водних біоресурсів».
- ник. За заг. ред. В.М. Єрмоленка. Київ: Юрінком Інтер, 2010. 608 с.
2. Про рибне господарство, промислове рибальство та охорону водних біоресурсів: Закон України від 08 липня 2011 р. № 3677-VI. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3677-17/ed20181004>.
  3. Інструкція про порядок здійснення штучного розведення, вирощування риби, інших водних живих ресурсів та їх використання в спеціальних товарних рибних господарствах: наказ Державного комітету рибного господарства України від 15 січня 2008 р. № 4 URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0064-08>.
  4. Про охорону навколишнього природного середовища: Закон України від 25 червня 1991 р. № 1264-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1264-12>.
  5. Про тваринний світ: Закон України від 13 грудня 2001 р. № 2894-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2894-14>.
  6. Про рибу, інші водні живі ресурси та харчову продукцію з них: Закон України від 06 лютого 2003 р. № 486-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/486-15>.
  7. Григор'єва Т.В. Правові засади використання, охорони та відтворення водних живих ресурсів: монографія. Харків: Право, 2011. 176 с.
  8. Про посилення охорони запасів цінних видів риб, морських ссавців, водних безхребетних і водних рослин: постанова Кабінету Міністрів України від 11 червня 1992 р. № 325. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/325-92-п/ed19920611>.
  9. Інструкція про порядок видачі дозволів на спеціальне використання рибних ресурсів: наказ Міністерства охорони навколишнього природного середовища України від 18 червня 1993 р. № 51. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0078-93/ed19930618>.
  10. Інструкція про порядок установаження та розподілу лімітів використання живих об'єктів рибного господарства загально-

Список використаних джерел

1. Єрмоленко В.М., Гафурова О.В., Гребенюк М.В. Аграрне право України: підруч-

- державного значення і видачу дозволів на їх спеціальне використання: наказ Міністерства охорони навколишнього природного середовища та ядерної безпеки України та Міністерства рибного господарства України від 06 червня 1995 р. № 53/69. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/en/z0314-95/ed20101004?lang=uk>.
11. Тимчасовий порядок ведення рибного господарства і здійснення рибальства: постанова Кабінету Міністрів України від 28 вересня 1996 р. № 1192. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1192-96-p>.
  12. Порядок здійснення любительського і спортивного рибальства: постанова Кабінету Міністрів України від 18 липня 1998 р. № 1192. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1126-98-p>.
  13. Правила любительського і спортивного рибальства: наказ Державного комітету рибного господарства України від 15 лютого 1999 р. № 19. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0269-99>.
  14. Інструкція про порядок здійснення штучного розведення, вирощування водних живих ресурсів та їх використання: наказ Державного комітету рибного господарства України від 28 жовтня 1998 р. № 154. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0357-99>.
  15. Про затвердження лімітів використання водних живих ресурсів загальнодержавного значення у 2004 році: наказ Міністерства екології та природних ресурсів України від 19 грудня 2003 р. № 170. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1267-03>.
  16. Положення про Державний комітет рибного господарства України: постанова Кабінету Міністрів України від 24 січня 2007 р. № 42. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/42-2007-p>.
  17. Концепція Державної цільової економічної програми розвитку рибного господарства на 2012–2016 роки: схвалено розпорядженням Кабінету Міністрів України від 05 жовтня 2011 р. № 1003-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1003-2011-p>.
  18. Про ратифікацію Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони: Закон України від 16 вересня 2014 р. № 1678- VII. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011.
  19. Велика українська юридична енциклопедія: у 20 т. Нац. акад. прав. наук України; Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького НАН України; Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. Харків: Право, 2016. Т. 14: Екологічне право. 776 с.
  20. Такси для обчислення розміру відшкодування шкоди, заподіяної внаслідок незаконного добування (збирання) або знищення громадянами України, іноземцями та особами без громадянства цінних видів водних біоресурсів у рибогосподарських водних об'єктах України: дод. до постанови Кабінету Міністрів України від 21 листопада 2011 р. № 1209. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1209-2011-p>.

References

1. Yermolenko, V.M., Hafurova, O.V., Hrebenyuk, M.V. et al. (2010). *Ahrarne pravo Ukrainy [Agrarian Law of Ukraine]*. Za zah. red. V.M., Yermolenka. Kyiv: Yurinkom Inter, 608.
2. Pro rybne hospodarstvo, promyslove rybalstvo ta okhoronu vodnykh bioresursiv [On Fisheries, Industrial Fisheries and the Protection of Water Bioresources] (2011): *Zakon Ukrainy 08.07.2011 № 3677-VI*. Available at: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3677-17/ed20181004>.
3. Instruktsiya pro poriyadok zdiysnennya shtuchnoho rozvedennya, vyroshchuvannya ryby, inshykh vodnykh zhyvykh resursiv ta yikh vykorystannya v spetsialnykh tovarnykh rybnykh hospodarstvakh [Instruction on the procedure for the artificial breeding, growing of fish, other aquatic living resources and their use in special commodity fish farms] (2008): *nakaz Derzhavnoho*

- komitetu rybnoho hospodarstva Ukrainy 15.01.2008 № 4. Available at: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0064-08>.
4. Pro okhoronu navkolyshnoho pryrodnoho seredovyscha [About the protection of the environment] (1991): Zakon Ukrainy 25.06.1991 № 1264-XII. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1264-12>.
  5. Pro tvarynnyy svit [About the animal world] (2001): Zakon Ukrainy 13.12.2001 № 2894-III. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2894-14>.
  6. Pro rybu, inshi vodni zhyvi resursy ta kharchovu produktsiiu z nykh [About fish, other aquatic living resources and food products from them] (2003): Zakon Ukrainy 06.02.2003 № 486-IV. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/486-15>.
  7. Hryhoryeva, T.V. (2011). Pravovi zasady vykorystannya, okhorony ta vidtvorennya vodnykh zhyvykh resursiv [Legal principles of use, protection and reproduction of living aquatic resources]. Kharkiv: Pravo, 176.
  8. Pro posylennya okhorony zapasiv tsinnykh vydiv ryb, morskykh ssavtsiv, vodnykh bezkhrebetnykh i vodnykh roslin [On strengthening the protection of stocks of valuable species of fish, marine mammals, aquatic invertebrates and aquatic plants] (1992): postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy 11.06.1992 № 325. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/325-92-p/ed19920611>.
  9. Instruktsiya pro poryadok vydachi dozvoliv na spetsialne vykorystannya rybnnykh resursiv [Instruction on the procedure for issuing permits for the special use of fish resources] (1993): nakaz Ministerstva okhorony navkolyshnoho pryrodnoho seredovyscha Ukrainy 18.06.1993 № 51. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0078-93/ed19930618>.
  10. Instruktsiya pro poriadok ustanovlennia ta rozpodilu limitiv vykorystannia zhyvykh obektiv rybnoho hospodarstva zahalnodержавного значення i vydachu dozvoliv na yikh spetsialne vykorystannia [Instruction on the procedure for the establishment and distribution of limits for the use of living fish objects of national importance and the issuance of permits for their special use] (1995): nakaz Ministerstva okhorony navkolyshnoho pryrodnoho seredovyscha ta yadernoi bezpeky Ukrainy ta Ministerstva rybnoho hospodarstva Ukrainy 06.06.1995 № 53/69. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/en/z0314-95/ed20101004?lang=uk>.
  11. Tymchasovy poryadok vedennya rybnoho hospodarstva i zdiysnennya rybalstva [Temporary order of fishing and fishing] (1996): postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy 28.09.1996 № 1192. Available at: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1192-96-p>.
  12. Poryadok zdiysnennya lyubytelskoho i sportyvnoho rybalstva [The order of amateur and sport fishing] (1998): postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy 18.07.1998 № 1192. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1126-98-p>.
  13. Pravyla lyubytelskoho i sportyvnoho rybalstva [Rules of amateur and sport fishing] (1999): nakaz Derzhavnoho komitetu rybnoho hospodarstva Ukrainy 15.02.1999 № 19. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0269-99>.
  14. Instruktsiya pro poryadok zdiysnennya shtuchoho rozvedennya, vyroshchuvannya vodnykh zhyvykh resursiv ta yikh vykorystannya [Instruction on the procedure for artificial breeding, growing of aquatic living resources and their use] (1998): nakaz Derzhavnoho komitetu rybnoho hospodarstva Ukrainy 28.10.1998 № 154. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0357-99>.
  15. Pro zatverdzhennya limitiv vykorystannya vodnykh zhyvykh resursiv zahalnodержавного значення u 2004 [On approval of limits for the use of aquatic living resources of national importance in 2004] (2003): nakaz Ministerstva ekolohiyi ta pryrodnykh resursiv Ukrainy 19.12.2003 № 170. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1267-03>.

16. Polozhennya pro Derzhavnyy komitet rybnoho hospodarstva Ukrainy [Provisions on the State Committee for Fisheries of Ukraine] (2007): postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy 24.01.2007 № 42. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/42-2007-p>.
17. Kontsepsiya Derzhavnoyi tsilovoyi ekonomichnoyi prohramy rozvytku rybnoho hospodarstvana 2012–2016 [Concept of the State Target Economic Program for Fisheries Development for 2012–2016] (2011): rozporядzhennya Kabinetu Ministriv Ukrainy 05.10.2011 № 1003-r. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1003-2011-r>.
18. Uhoda pro asotsiatsiyu mizh Ukrainoyu, z odniyei storony, ta Yevropeyskym Soyuzom, Yevropeyskym spivtovarystvom z atomnoyi enerhiyi i yikhnimy derzhavamy-chlenamy, z inshoyi storony [On ratification of the Association Agreement between Ukraine, on the one hand, and the European Union, the European Atomic Energy Community and their Member States, on the other hand] (2014): Zakon Ukrainy 16.09.2014 № 1678-VII. Available at: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011.
19. Velyka ukrayinska yurydychna entsyklopediya [The Great Ukrainian Law Encyclopedia] (2016). Kharkiv: Pravo, 14: 776.
20. Taksy dlia obchyslennia rozmiru vidshkoduvannia shkody, zapodiianoï v naslidok nezakonnoho dobuyannia (zbyrannia) abo znyshchennia hromadianamy Ukrainy, inozemtsiamy ta osobamy bez hromadianstva tsinnykh vydiv vodnykh bioresursiv u rybohospodarskykh vodnykh ob'iektakh Ukrainy [Taxes for the calculation of the amount of compensation for damage caused as a result of the illegal extraction (collection) or destruction by the citizens of Ukraine, foreigners and stateless persons of valuable species of water bioresources in fish-water water objects of Ukraine] (2011): postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy 21.11.2011 № 1209. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1209-2011-p>.

K.G. Hryshchenko (2019). «Aquatic bioresources» as a term in natural resources legislation. *Law. Human. Environment*, 10(3): 76-85. <https://doi.org/10.31548/law2019.03.010>

Summary. *The article clarifies one of the most important legal question in modern natural resources field, namely, the issue of terminological evolution of the concepts inherent to the outlined legal branch. The author investigates the development of terms that defined and still continue to shape the foundation of fish farms, special commercial fish farming. It is revealed that the legislator elaborated such terms as «aquatic living resources», «aquatic living resources of national significance», «fishery resources», «living fishery objects», «non-migratory species of aquatic living resources», «aquatic bioresources» with an aim to establish aforesaid foundation. Through the analytical method, via the comparing of the terms in their chronological order, it was concluded the following. Conducted analysis has shown there is non-systemic terminological use in the Ukrainian natural resource legislation. As a conclusion, application of the formal legal method allowed the author to highlight the main immanent parameter of aquatic bioresources.*

Keywords: *fish farms, aquatic bioresources, aquatic living resources, fishery resources, special commercial fish farming, exploitation regime of fishery water body*